TÁC ĐỘNG CỦA TRÍ TUỆ NHÂN TẠO TẠO SINH ĐẾN TÍNH TỰ CHỦ TRONG HỌC TIẾNG ANH CỦA SINH VIÊN ĐẠI HỌC

Đinh Ngọc Anh
Khoa Ngoại Ngữ Kinh Tế - Trường Kinh tế và Quản lý công, Đại học Kinh tế quốc dân

Tóm tắt: *Sự phát triển nhanh chóng của trí tuệ nhân tạo tạo sinh (Generative Artificial Intelligence – GenAI) đang tạo ra những thay đổi đáng kể trong dạy và học ngoại ngữ ở giáo dục đại học. Các công cụ GenAI như ChatGPT có khả năng cung cấp phản hồi tức thời, tạo nội dung phù hợp với trình độ, hỗ trợ luyện tập ngôn ngữ và cá nhân hóa trải nghiệm học tập. Những đặc điểm này mở ra khả năng tăng cường tính tự chủ của người học, song đồng thời cũng đặt ra nguy cơ người học trở nên phụ thuộc vào công nghệ. Nghiên cứu này nhằm phân tích tác động của trí tuệ nhân tạo tạo sinh đến tính tự chủ trong học tiếng Anh của sinh viên đại học. Trên cơ sở lý thuyết về tính tự chủ của người học, học tập tự điều chỉnh và ứng dụng công nghệ trong giáo dục ngoại ngữ, nghiên cứu đề xuất mô hình xem xét mối quan hệ giữa việc sử dụng GenAI và tính tự chủ trong học tiếng Anh. Bên cạnh mức độ sử dụng AI, nghiên cứu chú trọng các yếu tố như nhận thức về tính hữu ích, khả năng cá nhân hóa học tập và năng lực AI. Nghiên cứu dự kiến sử dụng phương pháp định lượng và mô hình phương trình cấu trúc để kiểm định các mối quan hệ trong mô hình. Trên cơ sở các nghiên cứu trước, GenAI được kỳ vọng có tác động tích cực đến tính tự chủ thông qua việc hỗ trợ sinh viên xác định mục tiêu, lựa chọn tài liệu, thực hiện nhiệm vụ, nhận phản hồi và tự đánh giá quá trình học tập. Tuy nhiên, hiệu quả này phụ thuộc vào năng lực sử dụng AI có phê phán và có trách nhiệm của người học. Nghiên cứu góp phần làm rõ vai trò của GenAI trong phát triển người học ngoại ngữ tự chủ và đưa ra hàm ý cho việc tích hợp AI vào giảng dạy tiếng Anh ở giáo dục đại học.*

Từ khóa: *trí tuệ nhân tạo tạo sinh; ChatGPT; tính tự chủ của người học; học tiếng Anh; sinh viên đại học; AI literacy.*

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON UNIVERSITY STUDENTS' AUTONOMY IN LEARNING ENGLISH

Abstract: *The rapid development of Generative Artificial Intelligence (GenAI) is bringing about significant changes in foreign language teaching and learning in higher education. GenAI tools such as ChatGPT can provide instant feedback, generate level-appropriate content, support language practice, and personalize learning experiences. These features offer considerable potential for enhancing learner autonomy while simultaneously raising concerns about learners' potential dependence on technology. This study aims to examine the impact of Generative Artificial Intelligence on university students' autonomy in English language learning. Drawing on theories of learner autonomy, self-regulated learning, and technology-enhanced foreign language education, the study proposes a model examining the relationship between GenAI use and learner autonomy in English language learning. In addition to the extent of AI use, the study focuses on factors such as perceived usefulness, learning personalization, and AI literacy. A quantitative research approach and structural equation modeling (SEM) are proposed to examine the relationships within the research model. Based on previous research, GenAI is expected to have a positive effect on learner autonomy by supporting students in setting learning goals, selecting learning resources, completing learning tasks, receiving feedback, and self-assessing their learning processes. However, the effectiveness of GenAI depends on learners' ability to use AI critically, responsibly, and purposefully. The study contributes to a better understanding of the role of GenAI in fostering autonomous language learners and provides implications for the effective integration of AI into English language teaching in higher education.*

Keywords: *Generative Artificial Intelligence; ChatGPT; learner autonomy; English language learning; university students; AI literacy.*

Nhận bài: 22/07/2026 Phản biện: 22/08/2026 Duyệt đăng: 25/08/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sự xuất hiện của ChatGPT vào cuối năm 2022 đã tạo ra một bước chuyển đáng kể trong cách tiếp cận trí tuệ nhân tạo trong giáo dục. Không giống nhiều công cụ công nghệ giáo dục trước đây, GenAI có khả năng tương tác với người học bằng ngôn ngữ tự nhiên, tạo nội dung mới, giải thích khái niệm, đưa ra phản hồi và điều chỉnh câu trả lời theo yêu cầu của người sử dụng. UNESCO (2023) nhận định rằng GenAI có tiềm năng hỗ trợ thiết kế chương trình, giảng dạy, học tập và nghiên cứu, nhưng việc tích hợp công nghệ này cần được thực hiện theo cách tiếp cận lấy con người làm trung tâm, chú trọng đến năng lực, đạo đức, quyền riêng tư và vai trò của người học.

Trong lĩnh vực dạy và học ngoại ngữ, tiềm năng của GenAI đặc biệt đáng chú ý. Người học có thể sử dụng ChatGPT để luyện từ vựng, ngữ pháp, đọc hiểu, viết và giao tiếp; đồng thời có thể yêu cầu hệ thống điều chỉnh nội dung theo trình độ và nhu cầu cá nhân. Nghiên cứu của [tác giả nghiên cứu năm 2024] trên System với 344 người học EFL cho thấy ChatGPT được sử dụng cho nhiều mục đích học tiếng Anh và các yếu tố như tính tương tác, sự thích thú, niềm tin và nhận thức

về tính hữu ích có liên quan đến việc tiếp tục sử dụng công cụ này trong học tập.

Một khía cạnh đặc biệt quan trọng của việc ứng dụng AI trong ngoại ngữ là tính tự chủ của người học (learner autonomy). Little (2007) cho rằng tính tự chủ có thể được hiểu là khả năng người học "take charge of one's own learning", tức chủ động chịu trách nhiệm đối với việc học của mình. Trong giáo dục ngoại ngữ, tính tự chủ không chỉ liên quan đến việc học ngoài lớp mà còn bao gồm sự tham gia của người học vào quá trình xác định mục tiêu, lựa chọn chiến lược, phản ánh và đánh giá quá trình học tập.

Trong bối cảnh này, GenAI có thể tạo ra một môi trường thuận lợi cho sự phát triển tính tự chủ. Sinh viên không còn hoàn toàn phụ thuộc vào giáo viên để nhận phản hồi hoặc giải thích những vấn đề ngôn ngữ cơ bản. Thay vào đó, họ có thể chủ động đặt câu hỏi, yêu cầu ví dụ, tạo bài tập và kiểm tra hiểu biết của mình. Tuy nhiên, khả năng này cũng tạo ra một nghịch lý: AI có thể trao quyền cho người học nhưng cũng có thể làm người học phụ thuộc vào AI.

UNESCO (2023) cảnh báo rằng GenAI không nên được xem là giải pháp tự động cho các vấn đề giáo dục. Công nghệ cần được sử dụng theo hướng tăng cường năng lực và quyền chủ động của con người thay vì thay thế quá trình tư duy của người học.

Một số nghiên cứu gần đây bắt đầu cung cấp bằng chứng thực nghiệm cho vấn đề này. Chẳng hạn, nghiên cứu của Xu và Liu (2025) so sánh Duolingo và ChatGPT trong học tiếng Anh như ngoại ngữ và xem xét các kết quả bao gồm động lực, sự thích thú, tư duy phản biện và tính tự chủ. Một nghiên cứu gần đây khác về việc sử dụng ChatGPT trong học ngữ pháp tiếng Anh ở bậc đại học cho thấy ChatGPT đặc biệt hiệu quả khi được kết hợp với sự hướng dẫn của giáo viên, trong khi việc sử dụng độc lập cho kết quả không đồng nhất giữa người học. Những phát hiện này cho thấy vấn đề không đơn giản là xác định AI có tốt cho việc học tiếng Anh hay không, mà cần nghiên cứu sâu hơn về cách AI tác động đến quyền chủ động và khả năng tự quản lý việc học của sinh viên.Vì vậy, nghiên cứu này tập trung vào câu hỏi:Trí tuệ nhân tạo tạo sinh tác động như thế nào đến tính tự chủ trong học tiếng Anh của sinh viên đại học?

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Trí tuệ nhân tạo tạo sinh trong giáo dục ngoại ngữ

GenAI là nhóm công nghệ có khả năng tạo ra nội dung mới dựa trên yêu cầu của người dùng. Trong giáo dục, GenAI có thể hỗ trợ nhiều hoạt động như tạo tài liệu, giải thích kiến thức, phản hồi, thiết kế bài tập và cá nhân hóa hoạt động học tập (UNESCO, 2023).

Đối với dạy và học ngoại ngữ, GenAI đặc biệt có giá trị bởi ngôn ngữ chính là phương tiện tương tác giữa người học và hệ thống. Người học có thể thực hiện các hoạt động mang tính đối thoại mà trước đây thường cần đến giáo viên hoặc bạn học.

Ví dụ, trong hoạt động viết tiếng Anh, sinh viên có thể yêu cầu AI:

- nhận diện lỗi ngữ pháp;
- giải thích tại sao câu viết chưa chính xác;
- đề xuất từ vựng thay thế;
- đưa ra phản hồi về cấu trúc bài;
- đặt câu hỏi để người học tự sửa bài.

Như vậy, AI có thể chuyển từ một công cụ cung cấp đáp án thành một công cụ hỗ trợ quá trình học tập.

Tuy nhiên, nghiên cứu gần đây cũng cho thấy hiệu quả của AI phụ thuộc vào cách thức tích hợp. Nghiên cứu năm 2026 về việc sử dụng ChatGPT để học các thì tiếng Anh ở đại học cho thấy nhóm sử dụng ChatGPT có sự hướng dẫn của giáo viên đạt kết quả tốt nhất, trong khi việc sử dụng độc lập cho kết quả không đồng nhất. Điều này củng cố quan điểm rằng GenAI nên được sử dụng như một thành phần của hệ sinh thái học tập, thay vì một công cụ thay thế giáo viên.

2.2. Tính tự chủ của người học trong học ngoại ngữ

Khái niệm learner autonomy có nền tảng quan trọng trong nghiên cứu giáo dục ngoại ngữ. Little (2007) nhấn mạnh khả năng người học chủ động chịu trách nhiệm đối với quá trình học tập của mình. Ông đồng thời cho rằng sự phát triển năng lực ngôn ngữ và sự phát triển tính tự chủ có mối quan hệ hỗ trợ lẫn nhau.

Trong bối cảnh học tiếng Anh, tính tự chủ có thể được thể hiện qua các hành vi như: chủ động xác định mục tiêu học tập; lựa chọn nội dung và tài liệu; lựa chọn phương pháp học; quản lý thời gian; theo dõi tiến bộ; tự đánh giá; điều chỉnh chiến lược học tập.

Do đó, một sinh viên có tính tự chủ cao không nhất thiết phải học một mình. Sinh viên vẫn có thể sử dụng giáo viên, bạn bè, sách giáo khoa hoặc AI. Điểm cốt lõi là sinh viên giữ quyền quyết định đối với quá trình học tập. Đây là điểm đặc biệt quan trọng khi nghiên cứu tác động của GenAI.

2.3. Mối quan hệ giữa GenAI và tính tự chủ

GenAI có thể thúc đẩy tính tự chủ thông qua ba cơ chế chính.

Thứ nhất, tăng quyền kiểm soát của người học

Sinh viên có thể tự xác định nội dung muốn học và cách thức muốn học. Điều này phù hợp với quan niệm của Little (2007) về learner autonomy.

Thứ hai, tăng khả năng tự phản hồi

Thay vì phải chờ giáo viên sửa bài, sinh viên có thể nhận phản hồi ngay lập tức. Nghiên cứu về ChatGPT trong học EFL cho thấy tính tương tác và nhận thức về tính hữu ích là những yếu tố quan trọng liên quan đến việc tiếp tục sử dụng công cụ này cho tự học tiếng Anh.

Thứ ba, tăng khả năng cá nhân hóa

AI có thể điều chỉnh nội dung theo trình độ và nhu cầu của từng người học. Điều này đặc biệt quan trọng trong lớp học đại học có sự khác biệt đáng kể về trình độ tiếng Anh.

Từ đó, nghiên cứu đề xuất:

H1: Việc sử dụng trí tuệ nhân tạo tạo sinh có tác động tích cực đến tính tự chủ trong học tiếng Anh của sinh viên đại học.

2.4. Vai trò của AI literacy

Không phải mọi sinh viên sử dụng AI đều có thể khai thác AI một cách hiệu quả. Năng lực AI bao gồm khả năng hiểu chức năng của công nghệ, xây dựng yêu cầu phù hợp, đánh giá đầu ra và nhận diện những hạn chế của AI.

UNESCO (2023) nhấn mạnh sự cần thiết phải phát triển năng lực AI và khả năng sử dụng GenAI một cách sáng tạo, có trách nhiệm và có đạo đức.

Do đó:

H2: Năng lực AI có tác động tích cực đến tính tự chủ trong học tiếng Anh.

Có thể mở rộng hơn:

H3: Năng lực AI điều tiết mối quan hệ giữa việc sử dụng GenAI và tính tự chủ trong học tiếng Anh, theo đó tác động của GenAI mạnh hơn ở những sinh viên có năng lực AI cao.

2.5. Nhận thức về tính hữu ích của AI

Theo các nghiên cứu về chấp nhận công nghệ, nhận thức về tính hữu ích có thể ảnh hưởng đến ý định và hành vi sử dụng công nghệ. Nghiên cứu về ChatGPT trong tự học tiếng Anh cũng cho thấy perceived usefulness có vai trò trong việc giải thích việc tiếp tục sử dụng ChatGPT của người học EFL.

Trong nghiên cứu này, nhận thức về tính hữu ích được kỳ vọng không chỉ ảnh hưởng đến việc sử dụng AI mà còn góp phần hình thành thái độ chủ động đối với việc học.

H4: Nhận thức về tính hữu ích của GenAI có tác động tích cực đến tính tự chủ trong học tiếng Anh.

IV. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

Do chưa có dữ liệu khảo sát thực tế, phần kết quả cần được trình bày sau khi thu thập dữ liệu. Tuy nhiên, dựa trên các nghiên cứu hiện có, có thể xây dựng các kỳ vọng nghiên cứu sau.

4.1. AI tạo sinh và quyền chủ động của người học

GenAI có khả năng tạo ra môi trường học tập trong đó sinh viên có nhiều quyền kiểm soát hơn đối với quá trình học. Sinh viên có thể lựa chọn thời điểm học, nội dung cần luyện tập và mức độ hỗ trợ cần thiết.

Điều này phù hợp với quan niệm của Little (2007) rằng learner autonomy gắn với khả năng người học chủ động đưa ra quyết định đối với việc học.

Các nghiên cứu gần đây cũng bắt đầu cung cấp bằng chứng thực nghiệm cho mối quan hệ này. Nghiên cứu so sánh Duolingo và ChatGPT năm 2025 đã trực tiếp đưa autonomy vào nhóm các kết quả cần xem xét trong giáo dục ngôn ngữ có tích hợp AI.

4.2. AI như một công cụ hỗ trợ tự điều chỉnh

AI có thể hỗ trợ nhiều bước của chu trình tự điều chỉnh:

Hoạt động tự điều chỉnh	Hỗ trợ của GenAI
Xác định mục tiêu	Gợi ý mục tiêu học tập
Lập kế hoạch	Thiết kế kế hoạch học tiếng Anh
Thực hiện	Tạo bài tập và hoạt động luyện tập
Giám sát	Phản hồi về bài làm
Đánh giá	Hỗ trợ tự đánh giá
Điều chỉnh	Đề xuất hoạt động tiếp theo

Tuy nhiên, cần nhấn mạnh rằng AI hỗ trợ tự điều chỉnh không đồng nghĩa với AI thực hiện quá trình tự điều chỉnh thay cho người học.

Nếu sinh viên chỉ sao chép câu trả lời của AI, mức độ tự chủ có thể không tăng. Ngược lại, nếu sinh viên sử dụng AI để đặt câu hỏi, kiểm tra giả thuyết, nhận phản hồi và tự đưa ra quyết định cuối cùng, AI có thể trở thành công cụ hỗ trợ mạnh cho learner autonomy.

4.3. Nguy cơ phụ thuộc vào AI

Một trong những vấn đề cần đặc biệt chú ý là sự chuyển đổi từ AI-supported learning sang AI-dependent learning.

UNESCO (2023) nhấn mạnh rằng GenAI cần được sử dụng để tăng cường năng lực của con người thay vì thay thế năng lực đó.

Trong học tiếng Anh, sự phụ thuộc có thể xuất hiện khi sinh viên:

• yêu cầu AI viết toàn bộ bài;
• sao chép câu trả lời mà không kiểm tra;
• sử dụng AI để giải quyết mọi nhiệm vụ;
• không tự đánh giá độ chính xác của thông tin;
• giảm nỗ lực tư duy và tự sửa lỗi.

Do đó, tần suất sử dụng AI không thể được xem là chỉ báo duy nhất của tính tự chủ.

Đây cũng là lý do nghiên cứu cần đưa AI literacy vào mô hình.

III. KẾT LUẬN

Trí tuệ nhân tạo tạo sinh đang mở ra một hướng tiếp cận mới trong phát triển tính tự chủ của người học ngoại ngữ. Với khả năng cung cấp phản hồi tức thời, cá nhân hóa nội dung và hỗ trợ người học trong nhiều giai đoạn của quá trình học, GenAI có tiềm năng chuyển người học từ vị trí thụ động sang chủ động hơn.

Tuy nhiên, tác động của GenAI không hoàn toàn tự động. Các bằng chứng gần đây cho thấy hiệu quả của ChatGPT phụ thuộc vào cách công nghệ được tích hợp vào quá trình học tập và mức độ hỗ trợ, hướng dẫn của giáo viên.

Vì vậy, mục tiêu của giáo dục ngoại ngữ trong thời đại AI không nên là tăng tối đa mức độ sử dụng AI, mà là phát triển năng lực để sinh viên sử dụng AI một cách có mục đích, có phê phán và có trách nhiệm.

Từ góc độ này, GenAI nên được xem là công cụ hỗ trợ tính tự chủ, chứ không phải là công cụ thay thế tính tự chủ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Little, D. (2007). Language learner autonomy: Some fundamental considerations revisited. Innovation in Language Learning and Teaching, 1(1), 14–29. https://doi.org/10.2167/illt040.0

Miao, F., & Holmes, W. (2023). Guidance for generative AI in education and research. UNESCO.

Xu, J., & Liu, Q. (2025). Uncurtaining windows of motivation, enjoyment, critical thinking, and autonomy in AI-integrated education: Duolingo vs. ChatGPT. Learning and Motivation, 89, 102100. https://doi.org/10.1016/j.lmot.2025.102100

System (2024) ChatGPT as a tool for self-learning English among EFL learners: A multi-methods study. System, 127, 103528. https://doi.org/10.1016/j.system.2024.103528

Social Sciences & Humanities Open (2026) AI-assisted language learning: ChatGPT's impact on mastering English tenses at the university level. Social Sciences & Humanities Open, 13, 102532.